

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук

Шкарупи Костянтина Вікторовича на дисертацію Молчанова Дмитра Валентиновича «Фінансовий контроль та моніторинг як засоби протидії тінізації економіки України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Майже кожна сучасна держава прагне знищити таке суспільно-негативне явище як «тінізація економіки». Україна не є винятком, тому одним із стратегічних пріоритетів національної державної політики є детінізація економіки. При чому, фінансовий контроль та моніторинг є основними засобами детінізації економіки. Однак, нині в сфері адміністративно-правового регулювання фінансового контролю та моніторингу в Україні існує багато проблем – недосконале нормативне забезпечення, дублювання повноважень системи суб'єктів здійснення фінансового контролю та моніторингу, проблеми правозастосовної практики здійснення фінансового контролю та моніторингу.

Отже, неефективність фінансового контролю та моніторингу, які є провідними засобами протидії тінізації економіки в Україні породжує високий рівень тінізації економіки, тому дисертаційне дослідження на тему «Фінансовий контроль та моніторинг як засоби протидії тінізації економіки України» є актуальним та своєчасним в сучасних реаліях українського суспільства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016, Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1407-р та відповідно до плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета дисертаційного дослідження полягала в тому, щоб на основі теоретичного аналізу та узагальнення засад здійснення фінансового контролю та моніторингу, нормативних актів у фінансовій і бюджетній сферах та практики діяльності суб'єктів публічного адміністрування визначити особливості та вирішити проблеми адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу в Україні. Сформульовані відповідно до мети завдання дозволили дисертанту визначити поняття та особливості адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу в Україні, виробити пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення обраної проблематики.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлено досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження.

Методологічною основою дисертації стали загальні і спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлюється системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. Загалом, комплексне поєднання зазначених методів дослідження стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Високий ступінь вірогідності і наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу літературних джерел, зокрема, нормативну основу дисертаційного дослідження становлять Конституція України, національні та міжнародні нормативно-правові акти щодо адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу, а також сучасне зарубіжне законодавство.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу.

Дисертація виконана здобувачем самостійно. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень дисертанта. Ідеї,

положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення позицій здобувача або відповідної наукової полеміки.

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є вагомим дослідженням, у якому розроблено наукові положення та наведено розв'язання наукового завдання щодо фінансового контролю та моніторингу як засобів протидії тінізації економіки України. У результаті проведеного аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій, відмінних від раніше одержаних результатів.

Автором вперше доведено, що провідною особливістю адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу є складний поділ національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму або розповсюдженню зброї масового знищення на низку складових (підсистем) до яких відноситься: нормативна база (міжнародні акти, національні законодавчі та підзаконні акти, а також договори про співпрацю в цій сфері); суб'єктна складова (суб'єкти публічної адміністрації – органи виконавчої влади, правоохоронні органи, органи економічної, фінансової та національної безпеки України, фіскальні органи, банки, фінансові організації); інструментальна складова (правоохоронна діяльність, фінансовий контроль та моніторинг); допоміжні підсистеми (міжнародна співпраця, інформаційно-аналітична діяльність суб'єктів публічної адміністрації, удосконалення системи протидії легалізації злочинних доходів).

Удосконалено наукові положення щодо фінансового моніторингу, як об'єкта адміністративно-правового регулювання, що характеризуються такими особливостями: за своєю суттю це сукупність системних дій уповноважених суб'єктів публічної адміністрації щодо спостереження, перевірки та обробки інформації (аналізу, ідентифікації, фіксування та поширення); здійснюється з метою виявлення фінансових операцій з легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму; за його допомогою реалізується системний фінансовий контроль; здійснюється за допомогою двох основних неklasичних та специфічних методів адміністративної діяльності публічної адміністрації – спостереження та перевірки; роль фінансового моніторингу полягає у отриманні та публікації інформації про сумнівні фінансові операції; за допомогою фінансового моніторингу реалізується публічний обов'язок держави щодо створення ефективного механізму захисту фінансових ресурсів.

Дістали подальшого розвитку напрями діяльності суб'єктів публічного адміністрування щодо детінізації економіки, зокрема стосовно підвищення рівня управління фінансами в державі та фінансової рівноваги в суспільстві, реалізації фінансово-економічної політики держави (в тому числі стимулювання та

підтримки підприємництва, залучення іноземних інвестицій у вітчизняні ринкові відносини), розвитку механізму адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу, забезпечення функціонування національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму або розповсюдженню зброї масового знищення та модернізації публічних заходів детінізації економіки розвитку в цілому.

Здійснена компаративістична характеристика щодо адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу, в результаті чого доведено, що в країнах-учасницях ЄС та у США створені ефективні системи протидії тінізації економіки, що функціонують завдяки діяльності спеціалізованих органів, які виконують функції фінансового контролю та моніторингу, при цьому в Україні, на відміну від аналізованих зарубіжних країн, існує дублювання повноважень спеціальних публічних суб'єктів фінансового контролю та моніторингу, що відповідно негативно впливає на механізм детінізації економіки в суспільстві.

Дістали подальшого розвитку напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу, зокрема шляхом закріплення в чинному законодавстві принципу публічності, відповідно до якого усі доходи та видатки повинні бути доступні для контролю з боку суспільства з метою висвітлення діяльності органів влади та встановлення довіри між державою та суспільством.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки й пропозиції впроваджено та надалі може бути використано в: науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу; правотворчій сфері – висновки, пропозиції та рекомендації дисертації можуть бути використані відносно вдосконалення законодавства щодо адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу в Україні; правозастосовній діяльності – використання одержаних результатів підвищило ефективність суб'єктів здійснення фінансового контролю та моніторингу, правоохоронних органів та органів, діяльність яких спрямована на детінізацію економіки; – навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право України», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. На С. 88 автор розкриває інституційні принципи адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу. Автор аналізує кожен принцип правового регулювання, окрім принципу «розподілу повноважень», який, відповідно, потребує додаткових обґрунтувань.

2. На С. 150 дисертації автор вказує, що важливим фактором у сфері належного здійснення фінансового контролю та моніторингу є ступінь сформованості, ефективності та модернізованості державних заходів детінізації економіки, що по різному використовуються суб'єктами публічної адміністрації в адміністративній діяльності. Виникає логічне запитання, чому здобувач вважає, що державні заходи детінізації економіки по різному використовуються суб'єктами публічної адміністрації, якщо такі заходи закріплені нормами права і повинні застосовуватися в єдиному, чіткому порядку?

3. На С. 184 дисертації є теза здобувача, про розподіл позиції фахівців, які вважають, що заходи щодо легалізації тіньового капіталу мають супроводжуватися комплексом жорстких інструментів подолання передумов корупції й запобігання подальшому розвитку тіньового сектору. При цьому, на С. 190 здобувач вказує, що жорсткий механізм адміністративно-правового регулювання відносин у сфері фінансового контролю та моніторингу в Україні позитивно не вплине на детінізацію економіки в суспільстві. Відповідно ці висновки суперечать один одному та залишається незрозумілою позиція автора щодо запровадження в Україні жорсткого механізму правового регулювання у сфері фінансового контролю та моніторингу.

4. На С. 197 дисертант зазначає, що існує нагальна потреба розробки і прийняття Закону України «Про фінансовий контроль». Проте, у роботі не визначено концептуальні засади такого нормативного акту, при цьому, у додатках до роботи автором запропоновано зміни до чинного законодавства, а не розробки нового законопроекту.

Вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад автора в юридичну науку.

Вдалих і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про значний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і

результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН вимог.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження «Фінансовий контроль та моніторинг як засоби протидії тінізації економіки України» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання.

Виходячи із зазначеного, слід вказати, що дисертаційне дослідження за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а його автор – Молчанов Дмитро Валентинович – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Викладач відділу

підвищення кваліфікації прокурорів з нагляду

за додержанням законів при виконанні судових рішень

у кримінальних провадженнях інституту

підвищення кваліфікації прокурорів

Національної академії прокуратури України

кандидат юридичних наук

Костянтин ШКАРУПА

Підпис

Начальник відділу
документального забезпечення

" " 20 року

